

Művek egy garázs örömére

MÚZEUM MÉLYGARÁZS
A DÓZSA GYÖRGY ÚT ALATT



Bak Imre: Tükrözés

Szerző: HEMRIK LÁSZLÓ | Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS



Konok Tamás: S. T. (Sans titre)

Az épületek ma már nem, vagy csak kevéssé töltik be az egykori küldetésüket, hogy kijelöljék a civilizáció s vele egy közösség morális tereumát. És valóban, sokasodnak az „antitezisek” a városokat elkerülő utak mentén, ahogy nincs hiány az öncélú, építészeti bravúrokból sem. Erről ír többek közt Frans Jeursen a *Miről szól az építészet?* című tanulmányában. De tegyük hozzá, sorra emelkednek világszerte a kulturális, szociális kontextusok szigorú figyelembevételével megtervezett épületek.

Ha az építészeti toplistákra pillantunk, azokban mindig találunk új múzeumépületeket. A múzeumok története egy igazi sikertörténet az ezredfordulón. A múzeum a kultúra zászlóshajójává avanszált, amit hajt, úz előre a tömegek globális kíváncsisága. Ez lenne a hely, ahol a világgal szemtől szembe találkozhatunk, fordítom le az ICOM múzeum-definícióját, amiben ott szerepel a fejlődés szolgálata, a nyitottság, az ember és környeze dokumentumainak őrzése, gyűjtése, kiállítása és annak korszerű interpretálása.

Ehhez a programhoz pedig erős építészeti jelek szükségesek, amelyekkel sokszor csak a csúskategóriás felhőkarcolók vetekedhetnek. Ott van mindjárt a Museum of the Future Dubaiban. A múzeum épülete, és az egész projekt, mintha tényleg nem itt, hanem a jövőben egzisztálna. (De figyelem, nem mindenütt tehetik meg, hogy sztárepítész foglalkoztassanak!)

A múzeumok releváns kérdésekre adekvát válaszokat adnak, sőt tevékenységük, pozíciójuk, közösségi kapcsolódásaik társadalmi modellként is szolgálhatnak, így lesznek többek a kulturális elit öngazolásánál és a gazdasági potentátok marketingfelületeinél. A budapesti Liget Projekt gigantikus, már több jelentős nemzetközi díjjal honorált, kulturális-múzeumi vállalkozás: új épületek, épület-felújítások, funkcióváltások, bővítések stb. Nemcsak a hatalmas költségek, hanem az intézményi és városfejlesztési célok, a turisztikai szempontok, a beruházás zöld jellege miatt is sok feszültséget generált a körötte kialakult diskurzus. Ez így normális.

Még vannak nyitott kérdések a projekt végkimenetelét illetően, de az bizonyos, a Liget régi-új intézményei, szolgáltatásai, erős építészeti jelei hatalmas vonzerőt fognak jelenteni a tartalmas élményt kereső tömegeknek a pandémiát és az azt követő időszakokban. Ha egy adott időpontban minden intézmény full üzemmódban pörögne, becslésem szerint az 20-25 ezer ember együttes jelenlétét feltételezném a Városligetben.

Hatalmas szám. Az amerikai BDC magazin egy 2002-es cikkében a múzeumok új trendjeinek körülményei során a parkolást (még) prioritásként említi, igaz, a Fort Worth-i modern művészeti múzeum tulajdonosa kissé pikírtan megjegyzi: a texasiak csak akkor mennek valahová, ha kocsik vannak az ülépük alatt. De változnak az idők, Európában bizonyosan, így a 2016-ban a South Kensingtonba költöző, évente félmillió embert fogadó Design Museum honlapján a múzeum megközelítésének csupán három lehetséges módját javallják: gyalogosan, tömegközlekedéssel vagy bringával. Autóról említést sem tesznek.

A Ligetbe özönlő tömeg komoly logisztikai kihívást fog jelenteni a város és a park üzemeltetőinek. A gondok enyhítésére épült az új Néprajzi Múzeumtól az Ajtósi Dürer sorig érő, nyolcszáz autó befogadására alkalmas, háromszintes mély-

garázs: a helyek egy részét a környék lakosai számára tartják fenn. Ennyi autó csak a parklógatók töredékét képes a Városligetbe szállítani. A nyolcszáz autó kevés az egyik, míg sok a másik, a városi levegő állapotáért aggódók oldalán, még akkor is, ha folyamatosan növekszik az elektromos autók használata. Éppen ezért, az építők ettől a beruházástól akár el is tekinthettek volna, s helyette valami új, alternatív, közlekedési megoldás ösztönzését szorgalmazhatták volna, miközben tudom, hogy mennyire merevek, nehezen kikezdhetők a közlekedési beidegződések idehaza. A mélygarázs fölött kialakított park visszaad valamit a város tüdejének, bár a széles rámpa, valamint a lépcső- és liftházak abból is teret kérnek maguknak. Míg a képzőművészeti alkotások, illetve azok reprodukcióinak a mélygarázsba való elhelyezését intellektuális kompenzációnak érzem.

A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményének tizenkét alkotása került arányosan elrendezve a mélygarázs csarnokaiba. A művek uniformizálva ismétlődnek a falakon. A popos gesztus élénk színű, igényes dekorációvá, karakterisztikus jeleké minősíti őket, jó szolgálatot téve a garázshasználóknak: ki szeret egy mélygarázsban hosszasan bolyongani. Bárhogy van is, az alkotásoknak itt a tájékozódás segítése lesz az elsődleges küldetésük, mivel nem lesz alkalmuk, hogy azonosuljanak a kulturális élményeket felvezető szereppel, mint teszik azt sokszor a múzeumokhoz vezető utak mellett, a múzeumok környezetében elhelyezett alkotások, szobrok, ideiglenes vagy állandó építmények – a közönség öröme.

A művekhez egy jelentős méretű képcédula is tartozik, azon ott áll az alkotók neve, a mű címe, és egy rövid szöveg a művész alkotói világról. Alkotás, még ha nem is eredeti, plusz háttértartalom, mind fontos pillére a tudásátadásnak, de nem itt! Az ember nem érzi komfortosan magát egy mélygarázsban. Így azt sem látom magam előtt, hogy városi sétákat vezessenek a mélybe, ahogy az bevált gyakorlat a 4-es metró esetében a grandiózus betongerendákhöz. Pedig a művek és az alkotók kiválóak. (Talán nem elvetélt ötlet, hogy a mélygarázsba került művek eredetijéből majd egy kamara-kiállítást rendezzenek az Új Nemzeti Galériában.) Az összeállítás gerincét a hatvanas években induló neovantgárd generációja határozza meg: Bak Imre, Fajó János, Ilona Keserü Ilona, Lantos Ferenc, Maurer Dóra, Nádler István. Hozzájuk csatlakozik a lírai konstruktivizmus nemrég eltávozott mestere, Konok Tamás, a többieknél valamivel később induló Halász Károly, valamint a nagy elődök, Kassák Lajos, Moholy-Nagy és Bortnyik Sándor és az op art neves reprezentánsa, Victor Vasarely. A legjobb magyar geometrikus absztrakt és konstruktivista hagyományt képviselik ezek a művek, amelyek más avantgárd irányzatokkal együtt szakítottak a látványelvű képalkotással a múlt századelőn.

Bármennyire furcsa is, ez a szakítás a művészet kezdetéhez nyúl vissza, azokhoz a formákhoz, alakzatokhoz, melyek egyszerre okai és következményei a civilizációnak, s már ott voltak az épületek és városok falaiban, ajtó- és ablakkivágásokban, a tornyok, templomok, itt és most a mélygarázs alaprajzaiban, műszaki berendezéseiben. (Talán ezért van, hogy néha tétován és idegenkedve nézünk az organikus épületekre.) Nincs hagyomány nélküli művészet.



^ Moholy-Nagy László: Architektúra I. /
Konstrukció kék alapon

Lantos Ferenc: DÉDÁSZ iroda fém
zománcfríz (részlet)

